

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

Lausunto

12.09.2023

Asia: VN/21301/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi hoitotakuusta

Lausunnonantajan lausunto

Onko vastaaja

Ammattijärjestö

Kannatatteko hoitoon pääsyn 7 vuorokauden enimmäisajasta luopumista ja 14 vuorokauden säätämistä pysyväksi hoitoon pääsyn enimmäisajaksi perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa?

Ei

Mitä toimia alueellanne/toiminnassanne on tehty ja ollaan tekemässä 14 vuorokauden hoitotakuuseen pääsemiseksi?

-

Mitä haasteita alueellanne on tiukentuvan hoitotakuusääntelyn noudattamisessa?

-

Miten arvioitte tilanteen kehittyvän?

-

Avovastaus

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi hoitotakuusta.

Marinin hallituksen aikana tiukennettiin perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisaikoja. 1.9.2023 lähtien hoitotakuu perusterveydenhuollossa muuttui 3 kuukaudesta 14 vuorokauteen ja suun terveydenhuollossa kuudesta kuukaudesta neljän kuukauteen. 1.11.2024 lähtien hoitotakuu olisi muuttunut perusterveydenhuollossa 14 vuorokaudesta 7 vuorokauteen ja suun terveydenhuollossa neljästä kuukaudesta kolmen kuukauteen. Tällä hallituksen esityksellä hoitotakuun tiukentamista perusterveydenhuollossa 14 vuorokaudesta 7 vuorokauteen ollaan kuitenkin peruuttamassa pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpulan takia. Hallituksen esityksessä esitetään 14 vuorokauden hoitotakuun jättämistä voimaan toistaiseksi. Suun terveydenhuollon hoitotakuuseen ei tehdä muutoksia, jolloin 1.9.2023 alkaen hoitotakuu on 4 kuukautta ja 1.11.2024 alkaen 3 kuukautta. Muita muutoksia hoitoon pääsyä koskevaan sääntelyyn ei tehtäisi. Potilas pääsee edelleen lääkärin vastaanotolle seitsemän vuorokauden sisällä terveydenhuollon ammattihenkilön hoitoarvioinnista lukien.

PAM yhtyy hallituksen esityksen näkemykseen siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpula koettelee alkuperäisen uudistuksen enimmäisaikojen toteutusta. PAM katsoo kuitenkin, että enimmäisajat pitäisi toteuttaa alkuperäisen suunnitelman mukaan porrastetusti. Hallituksen tulee arvioida vuoden kuluttua, miten hyvinvointialueet ovat toteuttaneet 1.9.2023 voimaan tulleen 14 vuorokauden hoitotakuun. Tämän jälkeen tulee tarpeen mukaan siirtää 7 vuorokauden hoitotakuun voimaan astumisen ajankohtaa vuodella tai parilla eteenpäin, mutta ei perutta sitä kokonaan, sillä nopeaan perusterveydenhuollon hoitoon pääsyyn on perusteltua pyrkiä. Sekä potilaiden oikeuksien kannalta että palvelujärjestelmän kehittymisen kannalta olisi parempi, että tiukempi hoitoon pääsyn enimmäisaika siirtyisi eteenpäin mutta ei peruuntuisi kokonaan. Näin edistetään terveydenhuollossa painotuksen siirtoa perusterveydenhuoltoon. On ymmärrettävää, että jos hätiköidysti siirrytään heti vuoden kuluttua tiukempaan hoitotakuaikaan, tämä saattaa kasvattaa tarpeettomasti ostopalveluiden kustannuksia, jolloin lain tarkoitus ei toteudu. PAM katsoo, että tulevaisuudessa hyvinvointialueiden pitäisi pystyä toteuttamaan 7 vuorokauden hoitotakuu ilman tarvetta ostopalveluille.

Marinin hallituksen aikana päätettiin hoitotakuun tiukentamisesta, sillä tavoitteena oli vahvistaa terveydenhuollon peruspalveluja ja parantaa palvelujen saatavuutta. Nopeammalla palveluihin pääsyllä ehkäistään tehokkaammin ongelmien kasautumista ja pitkittymistä ja vähennetään erityistason palveluiden tarvetta, kuten esimerkiksi päivystyspalveluihin hakeutumistarvetta. Hoitoon pääsyn viivästyminen pahentaa hoidon tarvitsijoiden terveystilannetta ja monimutkaistaa monien terveysongelmien hoitoa, mikä kaikki lisää kustannuksia. Toisaalta sääntelyn tavoitteena katsottiin edellisessä hallituksen esityksessä (HE 74(2022) olevan myös väestöryhmien välisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen parantamalla hoitoon pääsyä sekä toisaalta kansalaisten yhdenvertaisuuden parantaminen, sillä hoitoon pääsy ja hoidon jatkuvuus toteutuu nyt hyvin epätasa-arvoisesti eri puolilla Suomea. Laadukas ja oikea-aikainen ja saumaton hoito edistää hoidon onnistumista ja toisaalta lisää kansalaisten hyvinvointia ja vähentää sosiaali- ja terveyspalveluiden menoja. Hoitoon pääsyn nopeutumisella on lisäksi arvioitu olevan positiivista vaikutusta väestön työkykyyn ja sairauslomien tarpeeseen. Edellisessä hallituksen esityksessä (HE 74/2022) on arvioitu, että positiivisia muutoksia saataisiin erityisesti mm. mielenterveyden häiriöitä sairastavien osalta, joita on arvioitu olevan n. 25–30 prosentilla perusterveydenhoidossa hoidettavista potilaista. Kun

näiden henkilöiden työkykyä saadaan parannettua, myös heidän taloudellinen tilanteensa suurella todennäköisyydellä vahvistuisi. (HE 74/2022)

PAM katsoo, että perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisaikojen tiukentamisesta hyötyisivät myös ne työssäkäyvät, joille työnantaja tarjoaa van lakisääteistä työterveyshuoltoa. He saisivat parempaa ja nopeampaa hoitoa perussairauksiinsa ja pystyisivät ylläpitämään paremmin sekä toiminta- että työkykyään. Myös työttömät, pitkäaikaissairaat ja mielenterveyden ongelmista kärsivät hyötyisivät kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisaikojen tiukentamisesta. Nopea hoitoon pääsy ja hoidon jatkuvuus nopeuttavat työelämään palaamista. Toisaalta monisairaiden ja heikoimmassa asemassa olevien kohdalla tulee huolehtia erikseen myös siitä, että tarjotaan sopivia hoitomuotoja. Monet digitaaliset palvelut eivät ole kaikkien saavutettavissa, jos digitaaloissa on puutteita. Kaikilla ei myöskään ole mahdollisuutta hankkia uusimpia tietoteknisiä välineitä heikon taloudellisen tilanteensa takia.

PAM tiedostaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuusongelmat. Jo edellisessä lainvalmistelutyössä tämä on huomioitu ja nostettu yhdeksi riskitekijäksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus on muuttanut koko terveydenhuollon toimintaympäristöä ja tiettyjä totuttuja lainalaisuuksia esimerkiksi hoitoketjujen ja kustannusten jakautumisen osalta. Toisaalta uudistuksien toteutuminen riippuu myös muutoksen johtamisesta ja toimeenpanossa onnistumisesta ja alueellisista ratkaisuksista, mitkä voivat vaihdella.

PAM korostaa, että tavoitteisiin pääsemiseksi hyvinvointialueilta vaaditaan kokonaisuuksien johtamista ja systemaattista työtä. Ennen kaikkea on varmistettava se, että nykyiset sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset pysyvät työssään. Useissa selvityksissä (ks. esim. SuPerin selvitys 2016; STTK:n kysely 2021; Etlan ja työterveyslaitoksen tutkimus 2023) on todettu, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön keskeinen haaste on liiallinen kuormitus työn määrästä ja työhyvinvointiin liittyvistä asioista johtuen. Alan henkilöstöpulan ratkaiseminen on siten aloitettava hyvinvoinnista, työssäjaksamisesta ja hyvän johtamisen toimintatavoista, unohtamatta palkkausta, jonka pitäisi vastata työn vaatimukseen ja osaamiseen.

Lopuksi PAM toteaa, että hallituksen esitys peruuttaa hoitotakuun tiukentaminen perusterveydenhuollossa 14 vuorokaudesta 7 vuorokauteen ei ole kannatettava, sillä peruutus on pysyvä muutos eikä tarkoituksena ole siirtää 7 vuorokauden hoitotakuutta toteutettavaksi myöhemmin. Nopea hoitoon pääsy perusterveydenhuollossa vähentää erikoissairaanhoidon tarvetta, tukee työttömien ja pitkäaikaissairaiden sekä työssäkäyvien ilman sairaanhoitoa olevien toiminta- ja työkykyä. Tämä on erityisen perusteltua kansalaisten terveydenhuollon, yhdenvertaisuuden ja pitkällä aikavälillä julkisen talouden näkökulmasta. Perusterveydenhuollon palveluiden saatavuus Suomessa on ollut huolestuttavan huono jo useiden vuosikymmenien ajan. Hyvin todennäköistä on, että hoitoon pääsyn tiukentaminen nostaa aluksi kustannuksia, mutta ajan mittaan uudistuksen positiiviset vaikutukset tulevat näkymään sosiaali- ja terveystalouden menoissa, kun kansalaiset voivat paremmin, saavat oikeanlaista ja oikea-aikaista hoitoa, pääsevät työelämään nopeammin ja raskaampien hoitojen tarve vähenee.

Helsingissä, 12. syyskuuta 2023

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen

puheenjohtaja

Lisätietoja:

Egezona Kllokoqi-Bublaku

sosiaalipoliittinen asiantuntija

puh. 0404133759

egezona.kllokoqi@pam.fi

Lehtimäki Nora

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry